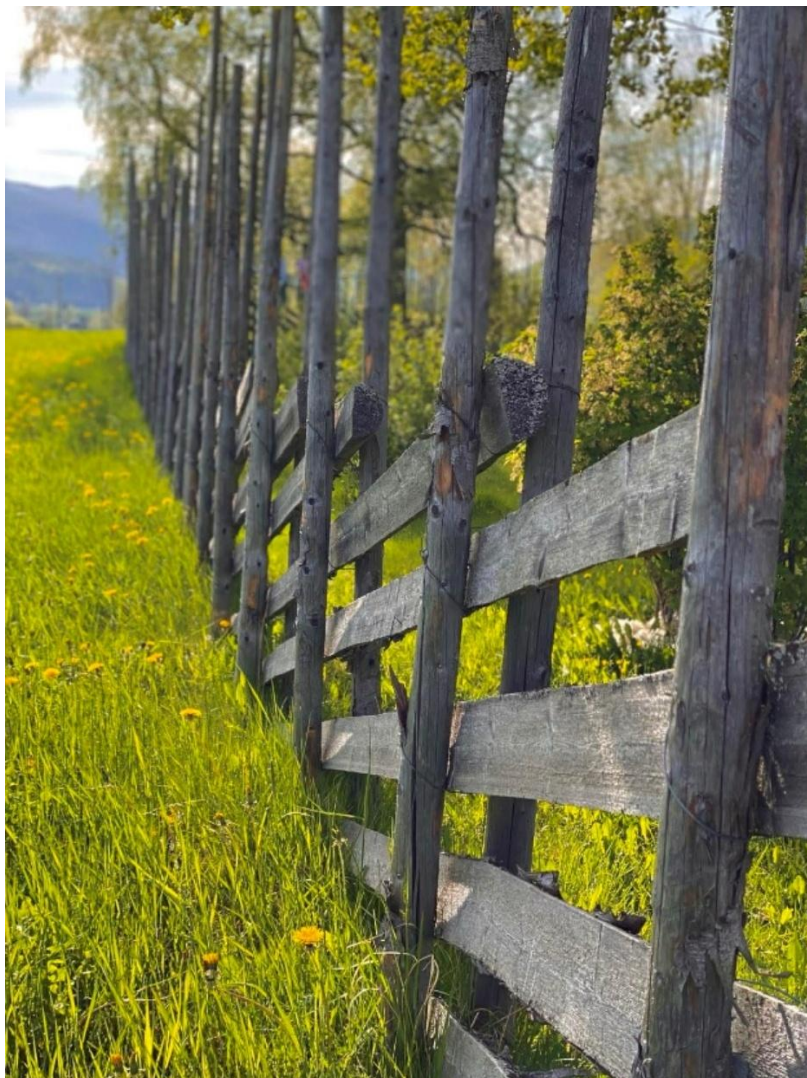

GJERDEVEILEDER

**Meråker
kommune**

Sektor kommunal utvikling

Landbruk

2020

revidert 12/2-2026

Innhold

Formål:	3
Lovverk	3
Lov om grannegjerde.....	3
Lov om dyrevelferd.....	3
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (PBL)	3
Gjerde langs vei	4
Beiterett	4
Hva regulerer oppsetting av et gjerde?.....	4
Anbefalt gjerdemåte	5
Nettinggjerde.....	5
Elektrisk gjerde	7
Elektrisk nettinggjerde	8
Tregjerder	9
Grinder.....	10
Husk også.....	13
Vedlikehold.....	13
Har du spørsmål?.....	13

Formål:

Et gjerde er et stengsel som enten skal gjerde noen ute eller inne, alt ettersom. Denne veilederen har som formål å veilede i hva som er viktig ved oppsetting – og vedlikehold av et gjerde. Både fra perspektivet dyrevelferd, men samtidig etter lovverket i forhold til arealet.

Lovverk

Lov om grannegjerde

Regulerer retten til å ha, samt plikten til å sette opp og vedlikeholde, gjerder mellom naboeiendommer, og hvordan gjerdet skal være utformet. Viktige punkt fra lov om grannegjerde:

- Gjerdet må ikke være farlig for folk eller husdyr.
- Gjerdet skal være slik at det ikke er til unødvendig eller urimelig ulempe eller sjenanse for naboeiendommen.
- Hytteeier kan aldri kreve at utmarkseier setter opp gjerde mot hyttetomten uten at dette er avtalt.
- Et gjerde som ikke vedlikeholdes skal fjernes, og det må ikke ligge igjen gjerderester som kan være farlige for folk eller husdyr.

Lov om dyrevelferd.

Dyrevelferdsloven sier noe om hvordan man skal forholde seg til oppsetting og vedlikehold av gjerder. Viktige punkt fra dyrevelferdsloven:

- Gjerde skal settes opp på en slik måte at dyr ikke utsettes for unødvendig påkjenning og belastning.
- Den som er ansvarlig for gjerde er også ansvarlig for tilsyn av gjerde, og må gjennomføre tiltak for å oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (PBL)

Plan- og byggesaksbehandlingsloven sier noe om hvilke tiltak som er lov å gjennomføre.

Viktige punkt i denne sammenheng er:

- Tiltak som skal iverksettes på en eiendom må være i samsvar med arealformålet og bestemmelsene som er tilknyttet den enkelte eiendommen. Det er eier av eiendommen sitt ansvar å påse at reglene følges.
- Oppsetting av gjerde (inntil 1,5meter høyt) inntil kommunal vei er søknadspliktig etter dette lovverket.

Gjerde langs vei

Ved oppsetting av gjerde langs vei anbefales det å trekke gjerde inn en meter fra veiens skulder, dette for å lette vedlikehold av vei som brøyting, skraping/grusing av veistrekninger osv. Dette vil også føre til at gjerde står seg lenge da det ikke utsettes for unødig slitasje fra veivedlikehold. Denne anbefalingen gjelder permanent gjerde og sesongbasert gjerdning. I Hovedplan vei for Meråker kommune står det at kommunen kan fastsette en egen avstand fra kommunale veier/fortau i kommuneplanen, slik at tiltak som gjerder/innhegninger o.l må plasseres i en viss avstand fra ytre veikant slik at det ikke blir til hinder for vegvedlikehold, veggrøft og snøplog. Meråker kommune har per i dag ikke egne bestemmelser om dette, men det vil være naturlig at dette forankres under revidering av kommuneplanen's arealdel.

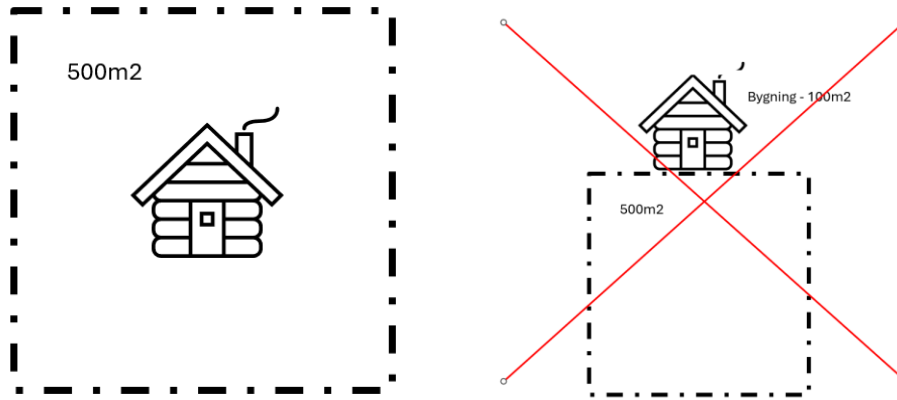
Beiterett

Beiteretten er en av de eldste bruksretter som knyttet til norske utmarker. De aller fleste gårdsbruk i Meråker har beiterett i utmarka. Det er beiterett uavhengig av grunneiendom i størsteparten av utmarka i Meråker. Det vil si at det også er beiterett i de fleste hytteområdene, både på hyttetomtene og mellom dem. Dette må det tas hensyn til ved inngjerdning.

Hva regulerer oppsetting av et gjerde?

Alle plikter å sette seg inn i bestemmelse rundt sin eiendom før den inngjerdnes. Dette for å sikre beitedyra tilgang til kvalitativt gode beiteområder, ettersom områder som er egnet til fritidsbebyggelse ofte ligger i gode beiteområder. Bestemmelsen gir hytteeier anledning til å gjerde inn inngangsparti og noe av tunet, samtidig som det tas hensyn til at dyreeiere har beiterett i området. Hensikten med bestemmelsene rundt gjerdning i reguleringsplanene er å sikre beiteareal og skjerme nok areal hvor beitedyra ikke har tilgang. Det er også viktig at bestemmelsene sikrer dyrevelferden ved at beitedyra ikke går seg fast i eller innenfor gjerdene som settes opp. Samtidig er det ønskelig at allmennheten kan ferdes relativt fritt i området, at det ikke fremstår som privatisert.

I beskrivelse, bestemmelser og retningslinjer til gjeldende kommuneplanen's arealdel for Meråker er det krav til maksimalt inngjerdet areal for fritidsbebyggelse. Reguleringsplan angir maksimalt inngjerdet areal eller om inngjerdning ikke er tillatt. I noen hytteområder tillates oppsatt gjerde på inntil 500 m². I noen hytteområder med flere enheter tillates inngjerdning av inntil 300 m² per enhet, men ikke mer enn 50 % av tomtas areal. Dette varierer fra eiendom til eiendom.

Figur 1. eksempel t.v. på inngjerding (stiplet) hvor bygningen er en del av arealet som er lov å gjerde inn på 500m². Figur t.h viser hvordan det ikke kan gjøres da bygningen i seg selv kan være et stengsel.

Reguleringsplaner for området kan ha strengere bestemmelser i forhold til inngjerding. Det kan også framgå av kjøpekontrakten hvordan beiteretten er håndtert, og likedan hva som er tillatt av inngjerding. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Arealplanene for Meråker finnes på kommunen sin hjemmeside ([Kartinnsyn - Meråker kommune](#)) spesifikke for hver eiendom.

Anbefalt gjerdemåte

Et landbruksgjerde skal være minst 1,1 m- høgt og så tett at det stenger ute hest, naut/storfe og småfe i beitetida. Gjerdeholderen må også sørge for at det er lett å passere gjerdet for folk som ferdes etter stier og veger. Det finnes mange typer gjerde, både praktisk og estetisk. Hovedfunksjonen er at det skal ivareta dyrevelferden hele året. Et gjerde bør være stamt og det må være tett.

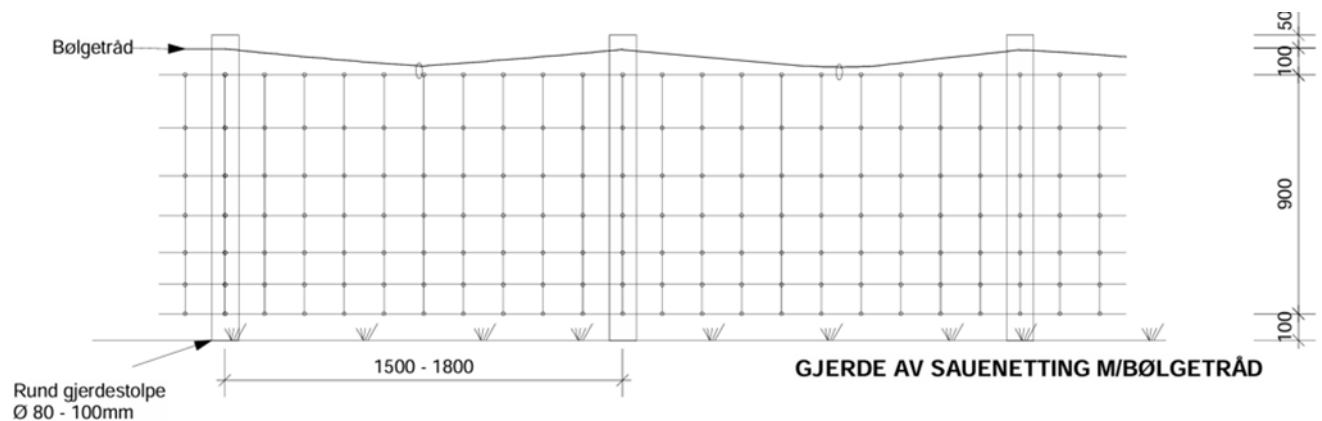
Nettinggjerde

Nettinggjerde er effektivt mot både storfe og småfe. Et nettinggjerde med materialer av topp kvalitet som er riktig oppsatt og står på god grunn kan stå i mange år forutsett jevnt tilsyn og vedlikehold. Nettinggjerde kan fort brytes ned av snøen dersom det ikke hektes ned hver høst. Husk å snu nettingmaskene riktig vei ved oppsetting, små masker nederst, store masker øverst. Nederste tråd bør ikke være høyere enn 4-10 cm over marka slik at det ikke er mulig for sau eller lam og stikke hodet under og sette det fast. Her er det viktig å være oppmerksom på ujevnheter og groper i bakken under gjerdet. Disse må fylles igjen, eller tettes på annen måte. Ved oppsetting av gjerde er det viktig å tilpasse gjerde til terrenget slik at dyr ikke kan hoppe over gjerde ved at de står på en forhøyning og inn på det område som er innenfor. Bilde 1 viser et sted hvor sau lett hopper over gjerde da gjerde er plassert for tett på en forhøyning i terrenget. Dersom gjerde var plassert på terrengets høyeste punkt ville utfordringen vært unngått.

Bilde 1 Viser samme gjerde fra ulike vinkler

Staturene skal stå så tett at nettingen holder seg stram, ca 1,5 - 1,8 m. mellom hver staur. Dersom det går storfe eller hest på beite bør overtråd brukes slik at dyra ikke bøyer seg over gjerdet for å få tak i godbitene på den andre sida. Da brytes gjerdet fort ned. Et godt alternativ er bruk av bølgetråd (tykk ståltråd). Andre alternativ er bruk av strømtråd på toppen av gjerdet, eller å slå på bord på toppen av gjerdet. Etter 1. januar 2010 er det et absolutt forbud mot å bruke piggetråd i gjerder som styrer dyrs ferdsel. Forbudet gjelder bruk av ny piggetråd.

Figur 2 viser oppsett av nettinggjerde med bølgetråd og avstand mellom hver gjerdestolpe/staur

Nettingen bør være av typen utmarksgjerde eller annet med tilsvarende styrke. Gjerdestolpene må være impregnert, og helst runde. Halvkløvinger har lett for å legge seg over mot den sida som er flat. Dimensjonen på stolpene bør være minimum 8 cm for å tåle belastninga fra snø og beitedyr. Det må i tillegg brukes avstivning/skråband av impregnert materiale i hjørner, ved grunder og lignende.

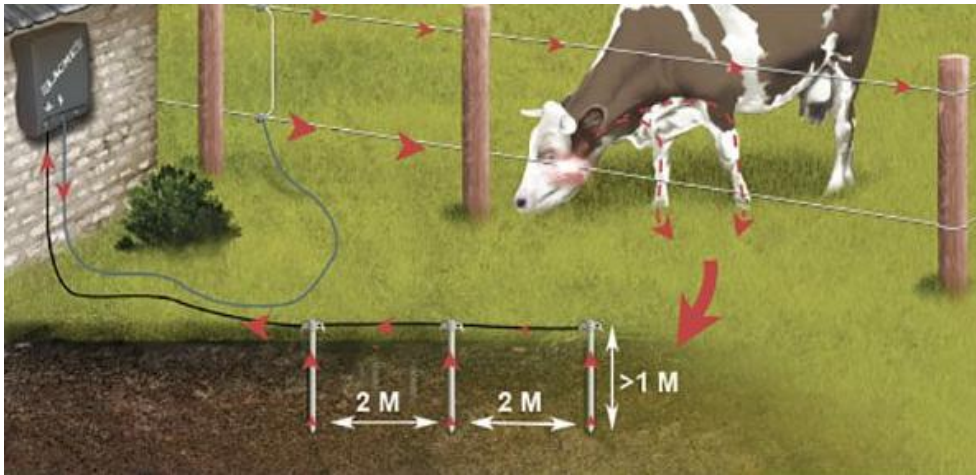
Bilde 2. Eksempel på nettinggjerde med impregnerte stolper, bilde hentet fra nettsiden til HT-gjerde

Det finnes også nettinggjerder som har finere masker i nedre kant for å unngå at lam kan trenge gjennom gjerde.

Elektrisk gjerde

Et elektrisk gjerde er enkelt å ta opp og ned, særlig ved bruk av selvisolerende stolper i hardplast eller glassfiber. Ved å sette opp impregnert trestaur med isolatorer er det nok å ta ned strømtråden til vinteren. Det må brukes godt synlige polyesterband, ikke ståltråd. 3-tråds-gjerde er nødvendig for å holde sau ute. Sett staurene tett slik at ikke trådene henger, og avstanden fra bakken til første tråd blir jevn. Anbefalt tråd høyde: 30cm + 60 cm + 90cm. Dersom det er problem med at lamma kryper under gjerdet kan en bruke 4 tråder og plassere den laveste tråden bare 10 cm over bakken. Denne tråden bør være koblet bare til jord, og ikke til strøm for å sikre at gjerdet virker.

Det må alltid være strøm på elektrisk gjerde. Elektrisk gjerde krever jevnlig tilsyn for å kontrollere at det er strøm på gjerdet til hver tid. Gras, kvister og lignende som er i kontakt med gjerdet slik at strømmen går til jord kan føre til at det blir svak strøm på gjerdet. Elektrisk gjerde krever en mer gjennomtenkt gjerdetrasé enn nettinggjerde for å sikre god strømføring. En bør velge så rette strekk som mulig, planere ved behov og rydde bred gjerdetrasé for kvist og strå.

Figur 3. Viser jording, kilde Nessemaskin

Gjerdeapparatet bør være tilkoblet det elektriske strømnettet, bruk av batteri og solcelle er mer usikkert og krever jevnere tilsyn. God jording er også avgjørende for strømspenninga på gjerdet. Det bør brukes jordspyd av kobber eller galvanisert stål. Jordinga må plasseres minst 10 meter unna jording fra sterkstrømnett, ellers kan en risikere å få full elektrisk spenning ut på elektriskgjerdet ved jordfeil! For at dyret skal få støt fra elektrisk gjerde må jordinga fungere og det må være lite tap fra strømtråden. Med tanke på folk som ferdes i området bør elektrisk gjerde ha skilt med advarsel om at gjerdetrådene er strømførende. Gjerdetråden som fører strøm må være synlig både for folk og fe, det anbefales derfor ikke ståltråd uten noen form for markering.

Elektrisk nettinggjerde

Et elektrisk nettinggjerde er laget av polyesternet og det er lagt opp til at det skal være strømførende. Dersom det benyttes elektrisk nettinggjerde, er faren stor for at det kan skje dyretragedier hvor dyrevelferden ikke blir ivaretatt. Dersom sau, storfe, rein eller vilt setter seg fast i et elektrisk nettinggjerde uten strøm, svak strøm eller strøm på vil det i løpet av kort tid avgå med døden. Det elektriske nettinggjerde vil da fungere som et fiskegarn og være en dødsfelle. Det har vært en økende trend til at slike elektriske nettinggjerder benyttes rundt fritidseiendommer i utmark og i hyttefelt, og det frarådes på det sterkeste. Dette med bakgrunn i dyretragedier hvor dyrene lider en grusom død, og er et brudd på Dyrevelferdsloven. Det er viktig å minne om at den som setter opp et gjerde vil være ansvarlig, både dyrevelferdsmessig og økonomisk ovenfor de lidende parter.

Bilde 3 Sauekadaver (t.v. fra Oppdal, t.h. i Meråker) som har dødd etter å ha satt seg fast i elektrisk nettinggjerde.

Tregjerder

Skigard, stakittgjerde o.l. må lages så tett at ikke dyr setter seg fast mellom materialene. Avstand fra bakken og innbyrdes avstand mellom materialene bør ikke overstige 10 cm. Ved bruk av naturmateriale som tre må det påses vedlikehold hvert år, da tre råtner. Dette vil lage hull i gjerde som kan være potensielt farlig for beitedyr og vilt.

Bilde 4. Skigard fra tann-annorseter.no

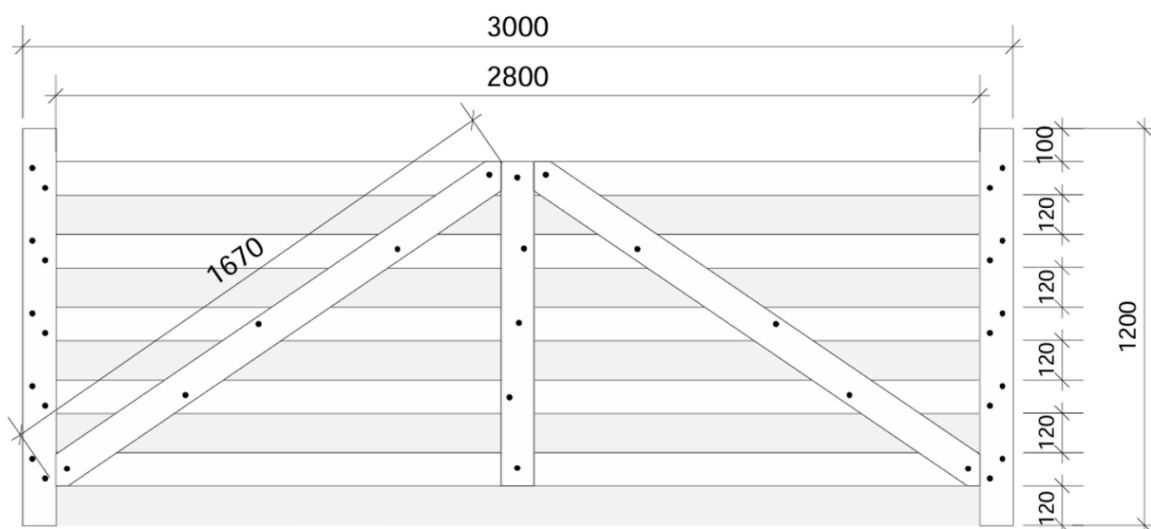
Bilde 5. Enkelt stakittgjerde

Grinder

Grinder må utformes slik at de ikke er til fare for dyra. Spesielt farlig er det hvis mellomrommene blir store nok til at sau/lam får hodet inn, men ikke ut igjen.

Innbyrdes avstand mellom materialene bør være maks 10 cm, det samme gjelder avstanden fra bakken til nederste fjøl.

Alle trematerialene bør være impregnerte. Dersom grindene er laga av tre er hengsla grinder å foretrekke, ettersom de er enklere å åpne og lukke. Det kan også være aktuelt med ei lita grind for å gå gjennom i eller ved siden av ei stor grind for passering med kjøretøy. Ved beiteområder kan det være lurt å utstyre grinda med skilt som minner folk om lukke grinda. Eventuelt kan svinggrinder eller gjerdeklyv brukes.

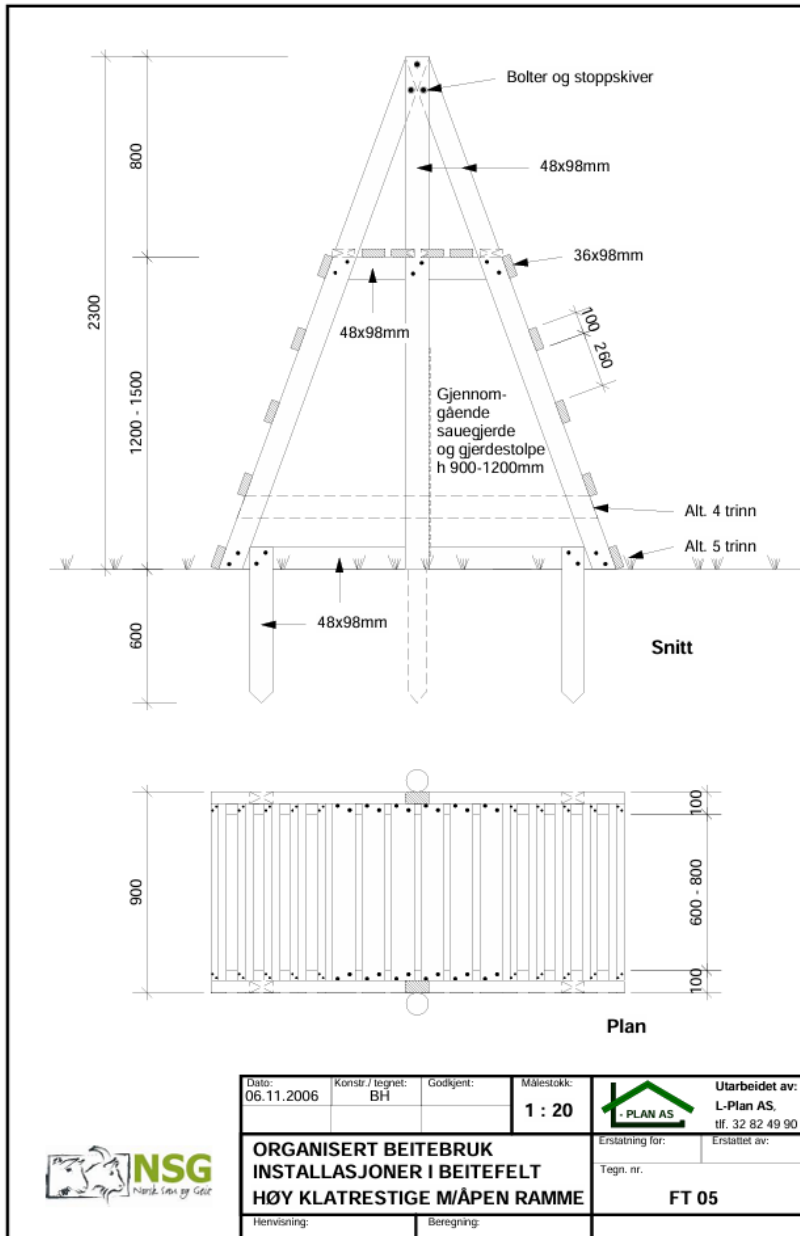
Figur 4 Eksempel på 3-meter bred grind (www.nsg.no)

Et råk er en åpen passasje for ferdsel av dyr og folk fra gardene og opp til utmarka, fra gammelt av med steinutgard på begge sider. Gamle stiger, rekster og råk sikrer dyr og mennesker adkomst til utmarka og fjellet. Ved inngjerding er det viktig at slik adkomst ikke blir hindret. Dette sikres ved at råk blir tatt vare på, og at det settes opp grinder. Ved bruk av grinder er det viktig at disse alltid lukkes, slik at beitedyr ikke kommer på avveie.

Bruk av gjerdeklyv og svinggrinder er ofte et bedre alternativ enn vanlig grind. Den enkleste formen for gjerdeklyv er en stige på hver side av gjerdet med klatretrinn festet til to gjerdestolper. Stigene er bolta sammen i toppen, og forankra i bakken med påler. Stolpene på sida er høyere enn gjerdet slik at det er noe å holde seg i, og platået på toppen gjør det enkelt å snu seg før man klatrer ned igjen på andre sida av gjerdet. For flere alternativ se www.nsg.no under beitebruk og tekniske løsninger.

Bilde 6 viser et gjerdeklyv i praksis: kilde: turportalen2.wordpress.com

Arbeidstegningen til venstre viser et gjerdeklyv kilde: www.nsg.no

Bruk av gjerdeklyv og svinggrinder er ofte et bedre alternativ enn vanlig grind. Den enkleste formen for gjerdeklyv er en stige på hver side av gjerdet med klatretrinn festet til to gjerdestolper. Stigene er bolta sammen i toppen, og forankra i bakken med påler. Stolpene på sida er høyere enn gjerdet slik at det er noe å holde seg i, og platået på toppen gjør det enkelt å snu seg før man klatrer ned igjen på andre sida av gjerdet. For flere alternativ se www.nsg.no under beitebruk og tekniske løsninger.

Ei svinggrind eller sluse er et alternativ for kryssing av gjerdet på bakkeplan. Her lager man ei V-forma trakt på den ene sida av kryssingspunktet og ei svinggrind som slår mot ytterpunktene i åpninga på den andre sida. For beskrivelse og tegning se www.nsg.no.

Det er også mulig å utstyre grinder med sjøllukkende mekanismer som fjørssystem eller lignende for å sikre at de blir lukka.

Husk også

Har du en bygning med verandautspring eller grunnmur som ikke er tett under kan husdyr gå seg fast under bygget. En sau som kommer inn under for eksempel en hytte vil ikke klare å rygge seg ut fra åpningen. Det er derfor viktig at det sikres at dyr ikke kan komme seg under hytter og uthus. Det er også viktig at dører sikres så dyr ikke kan bli stengt inne.

Det har blitt mer og mer vanlig at hus, hytter, flaggstenger, busker og trær belyses av lyslenker i mørketiden. Dette kan gi koselig atmosfære, men kan forårsake en dødsfelle dersom for beitedyr som rein, storfe, sau og vilt setter seg fast i lyslenkene. Det er derfor å viktig at dersom dette skal benyttes må det føres tilsyn og tas ned utenfor sesong.

Vedlikehold

Har du satt opp gjerde, er det ditt ansvar at det holdes ved like og ikke blir til nedfalls og dermed farlig for husdyr og vilt. Et nettinggjerde som ligger halvveis nede kan være en felle der dyra setter seg fast. Det samme gjelder et strømgjerde uten strøm. Et dårlig vedlikeholdt gjerde kan også føre til at husdyr kommer inn på hyttetunet, men ikke ut igjen, med det resultat at de tørster i hjel. Alle gjerder må gås over og repareres før beiteslipp om våren. Tidspunkt for beiteslipp varierer både mellom steder i Meråker og mellom år. Om våren, når det er grønt og graset er 5 cm høgt kan en regne med at det er bufe på beite i Meråker. Alle skog- og utmarksområder i Meråker er reinbeiteområder og rein vil beite før dette tidspunkt. Har du gjerde som grenser mot innmark eller utmark bør gjerdene være ferdige vedlikeholdt før beitesesongen. Et godt vedlikeholdt gjerde vil vare lengere. Det å stramme opp nettingen, bytte ut stolper som er knekt, eller tette hull i skigarden etter vinteren vil gjøre at gjerde varer lenger og sparer kostnader for alle parter.

Har du spørsmål?

Kontakt Meråker kommune tlf.: 74 81 32 00

e-post: postmottak@meraker.kommune.no